

Հրանուշ ՉԱԲՅԱՆ

ԿՐԿՆԱՍՏԵՌՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԲԱՅԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

Քերականական կարգերի զարգացումն ու փոփոխությունները լեզուների պատմական զարգացման ընթացքում տեղի ունեցող երևույթներ են, որոնք ցայտուն կերպով դրսևորվում են նաև հայերենում: Բայական կարգերի թվում սեռը, լինելով կենդանի, գործուն կարգ, զարգացում է ապրում: Հայերենի բայը տարբերվում է թեքվող մյուս խոսքի մասերից իր բազմաձևությամբ և բազմիմաստությամբ: Նախադասության մեջ այն հանդես է գալիս տարբեր գործառույթներով, բայածանցների և դիմային վերջավորությունների միջոցով արտահայտում ժամանակային բազմազան նրբերանգներ, դեմքեր, կերպեր և այլ հատկանիշներ: Փաստերը վկայում են, որ ընդհանրապես հայերենի թեքման համակարգի զարգացման մեջ նկատվել է բառի քերականական իմաստի և ձևի համապատասխանության, թեքման համակարգի պարզեցման, ձևային բազմիմաստության վերացման ուժեղ միտում, որը զուգակցվել է խոսքն ավելի արտահայտիչ և գործուն դարձնելու մշտական պահանջին: Նոր միջոցների ու ձևերի ստեղծման ու տարածման բնագավառում մեծ դեր է կատարել համաբանությունը, որի առանձին դրսևորումները տարածվել կամ սահմանափակվել են համաձայն պատմական այն պայմանների, որոնց մեջ զարգացել է հայերենը:

Քերականական տարաբժեքությունից մենարժեքության անցումը ակնառու է ոչ միայն խոսքիմասային, այլև բայերի սեռային փոխանցումներում:

Այս անցումը, ըստ ընձեռված փաստերի ուսումնասիրության, պայմանավորված է երկու հանգամանքով՝ *իմաստափոխությամբ և մասնիկավորմամբ*:

Այս հանգամանքներն են գործել նաև բայական համակարգի պատմական զարգացման մեջ, ինչի հետևանքով գրաբարում կրկնասեռություն կամ սեռային զուգահեռություն ունեցող հարյուրավոր բայեր անցել են միասեռության:

Համապատասխան փաստական նյութի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ գրաբարյան կրկնասեռ բայերի մեծամասնությունը արդի հայերենում կորցնում է քերականական տարաբժեքությունը և բնութիվով միասեռ է. հանդես է գալիս կամ որպես ներգործական սեռի, կամ որպես չեզոք սեռի բայ: Որոշ բայեր, սակայն, արդի հայերենում պահպանում են գրաբարյան կրկնասեռությունը. առանց ձևական փոփոխություն կրելու՝ հանդես են գալիս մերթ ներգործական, մերթ չեզոք սեռի հատկանիշներով:

Այդ բայերից շատերը արդի հայերենում պահպանել են նույն գրաբարյան իմաստները. ինչպես, օրինակ, անձրևել բայը ներգործական իմաստով գործածվելիս նշանակում է «իբրև անձրև տեղալ», չեզոք սեռի իմաստով գործածվելիս՝ «անձրև գալ» (ՆՀԲ,Ա,197, ԳԲ,Ա,117,ՀԲԲ,Ա,149). *Չցողն հայրաբուխ անձրևեցեր: Մի լիցի ինձ ամպել և ոչ արձրևել*: Արդի հայերենում նույն իմաստներով պահպանել է կրկնասեռությունը (ԱՀԲԲ,Ա,71):

Աքացել (ՆՀԲ,Ա,398, ԳԲ,Ա,235, ՀԲԲ,Ա,299, ԱՀԲԲ,Ա,149), գորավարել (ՆՀԲ,Ա,756, ԳԲ,Ա,453, ԱՀԲԲ,Ա,379), գեղապարել (ՆՀԲ,Ա,535, ՀԲԲ,Ա,420, ԱՀԲԲ,225), ըղձալ (ՆՀԲ,Ա,761, ԳԲ,Ա,457, ՀԲԲ,Ա,51, ԱՀԲԲ,Ա,398), սուլել (ՆՀԲ,Բ,731, ԳԲ,Բ,466, ԱՀԲԲ,Բ,1340), շնջալ, (ՆՀԲ,Բ,487, ԳԲ,Բ,320, ԱՀԲԲ,Բ,1114), խոկալ (ՆՀԲ,Ա,957, ԳԲ,Ա,576, ՀԲԲ,Բ,280, ԱՀԲԲ,Ա,591), կքել (ՆՀԲ,Ա,1140, ԳԲ,Ա,683, ՀԲԲ,Բ,511, ԱՀԲԲ,Ա,786), դասակցել (ՆՀԲ,Ա,598, ԳԲ,Ա,352, ՀԲԲ,Ա,491, ԱՀԲԲ,Ա,277), կրճել (ՆՀԲ,Ա,1137, ԳԲ,Ա,681, ՀԲԲ, Բ,508, ԱՀԲԲ,Ա,778), խոտորել (ՆՀԲ,Ա,970, ԳԲ,Ա,583, ՀԲԲ,Բ,288, ԱՀԲԲ,Ա,601), տազնապել (ՆՀԲ,Բ,837, ԳԲ,Բ,535, ՀԲԲ,Դ,360, ԱՀԲԲ,Բ,1403), տաժանել (ՆՀԲ,Բ,837, ԳԲ,Բ,535, ՀԲԲ,Դ,361, ԱՀԲԲ,Բ,1404), ճարտարախոսել (ՆՀԲ,Բ,176, ԳԲ,Բ,125, ՀԲԲ,Գ,204, ԱՀԲԲ,Բ,939), մարգարեանալ (ՆՀԲ,Բ,217, ԳԲ,Բ,153, ՀԲԲ,Գ,271,

ԱՀԲԲ,Բ,976), քահանայապետել (ՆՀԲ,Բ,968, ԳԲ,Բ,614, ՀԲԲ,Դ,535, ԱՀԲԲ, Բ,1545), ավագակել (ՆՀԲ,Ա,388, ԳԲ,Ա,229, ՀԲԲ,Ա,290, ԱՀԲԲ,Ա,118) և այլն:

Որոշ բայեր արդի հայերենում ձեռք են բերել նոր իմաստներ, որոնք չեն փոխել բայերի քերականական հատկանիշները, և նոր իմաստները բայերի սեռային պատկանելության մեջ տեղաշարժեր չեն կատարել:

Գրաբար	Արդի հայերեն
<p>Վկայել – նր. չր. 1. Վկա լինել, վկայություն տալ, հաստատել մի բանի ճշմարտությունը: 2. Իբրև վկա նահատակվել: (ՆՀԲ,Բ,826, ԳԲ,Բ,527, ՀԲԲ,Դ,347)</p>	<p>նր. չր. 1. Որպես ականատես հաստատել որևէ բան: 2. Արտահայտել որևէ բան: 3. (իրավք.) Որպես վկա դատարանում ցուցմունք տալ, իր տեսածները հայտնել: 4. Հաստատել, վկայել: 5. Որևէ բանի ապացույց լինել: 6. փխք. Նահատակվել: 7. (կրոն) Մարտիրոսանալ: (ԱՀԲԲ,Բ,1394)</p>
<p>Խարդախել – նր. չր. 1. Նենգել, խորամանկել, չարիք նյութել: 1. Խարել: (ՆՀԲ,Ա,930, ԳԲ,Ա,560, ՀԲԲ,Բ,249)</p>	<p>նր. չր. 1.Կաթին, գինուն և այլ նյութերի մեջ ուրիշ անարժեք նյութ խառնել: 2.Կեղծել: 3.Դավել: 4.Ձեղծել, փչացնել: 5.Խարդախ միջոցներ գործադրել: (ԱՀԲԲ,Ա,570)</p>
<p>Իշխել – նր. չր. 1.Իշխան լինել, իշխանությունը վարել: 2.Տիրել, իր կամքին ենթարկել: 3.Համարձակվել, իրավունք ունենալ: (ՆՀԲ,Ա,866, ԳԲ,Ա,521, ՀԲԲ,Բ,168)</p>	<p>նր. չր. – 1. Իշխանությունը վարել: 2. Տիրել, իր կամքին ենթարկել: 3. Բռնություն գործադրել: 4. փխք. Տոգորել: 5. փխք. Չզացմունքներին տիրել: 6. փխք. Կլանել, դավել: 7. Առաջնակարգ դիրք գրավել: 8. փխք. Բնորոշ, հատուկ լինել: 9. փխք. Բարձր լինել, բարձրանալ: 10. (հնց). Համարձակվել, կարողանալ: (ԱՀԲԲ,Ա, 502)</p>
<p>Տիրել նր. չր. – 1. Տեր դառնալ, տիրանալ: 2. Իր տիրապետությանը ենթարկել, նվաճել: 3. Չորանալ, սաստկանալ: 4. Ազդել, վնասել: (ՆՀԲ,Բ,878, ԳԲ,Բ,561, ՀԲԲ,Դ,416)</p>	<p>նր. չր.- 1. Գրավել, նվաճել: 2. Իշխել, թագավորել: 3. Շրջապատի նկատմամբ բարձր դիրք ունենալ: 4. Որևէ բանի նկատմամբ ազդեցություն ունենալ: 5. փխք. Տարածվել, իշխել: 6. փխք. Գերիշխել: 7. Իր կողմը գրավել: 8. փխք. Չապել: 9. Հրապուրել, գրավել: 10. Ամբողջ էությունը պաշարել: 11. փխք. Համակել, Որևէ վիճակ իշխել: 12. Տեր դառնալ, գրավել: 13.Որևէ բան որպես սեփականություն ունենալ: 14 .Մովորել, յուրացնել: 15. Գործել, գորել: (ԱՀԲԲ ,Բ,1444)</p>

<p>Կանխել – նր. չբ. 1.Առավոտը կանուխ ելնել: 2.Աճապարել, փութով, արագ շարժվել: 3.Շտապել՝ ուրիշից առաջ մի բան անել, առաջ անցնել: 4.Շուտ կամ վաղ անել, շտապել ասել: (ՆՀԲ,Ա,1050,ԳԲ,Ա,630,ՀԲԲ,Բ,384)</p>	<p>չբ. 1.Մի բան ուրիշից առաջ անել: 2.Հարկ եղածից շուտ սկսվել: 3.Շտապել մի բան անել: նր.- Նախօրոք ձեռնարկած միջոցառումների շնորհիվ վերացնել սպառնալիքը, որևէ բանի իրագործելուն խանգարել: (ԱՀԲԲ,Ա, 688)</p>
--	--

Կան բայեր, որոնք կորցրել են գրաբարյան այս կամ այն նշանակությունը, բայց ոչ կրկնաստեռությունը: Կարդալ կրկնաստեռ բայն արդի հայերենում չի պահպանել գրաբարյան «ձայնել, աղաղակել, օգնություն կանչել», «ձայն տալ, հրավիրել», «անունը տալ, անուն դնել» իմաստները (ՆՀԲ,Ա,1067,ԳԲ,Ա,639, ՀԲԲ ,Բ,404, ԱՀԲԲ,Ա,704): *Արի կարողա գտեր աստուած քո: Չայս ասելով քարոզ կարողայր ի մեծի կարավանին: Արդ ի ժամանակին յայնմիկ մի ոմն արդար գտեալ յարդարացեալ տոհմեն, որում անուն Նոյ անուն կարողացեալ: Կարողացին նորա զբահանայսն և տէրս: Աղաչել բայն արդի հայերենում չի պահպանել «աղոթել» (ՆՀԲ,Ա,34, ԳԲ,Ա,28), արգահատել բայը՝ «խնդրել» նշանակությունը (ՆՀԲ,Ա,343, ԳԲ,Ա,703), բայց գրաբարյան կրկնաստեռությունը պահպանել են երկուսն էլ:*

Արդի հայերենում գրաբարյան կրկնաստեռությունը պահպանած շատ բայեր իրենց հիմնական իմաստներով ներգործական են, բայց գործածվելով որևէ այլ իմաստով՝ հանդես են գալիս որպես չեզոք սեռի բայ, ինչպես, օրինակ, լուսավորել բայը՝ «լույս տալ, արձակել», «այրվելով՝ վառվելով լույս սփռել» (ԱՀԲԲ,Ա,548), շաղել բայը՝ «մանրամաղ անձրև գալ» (ԱՀԲԲ,Բ,1096), տոչորել բայը՝ «բուռն կարոտից տառապել» (ԱՀԲԲ,Բ,1456) իմաստներով և այլն:

Ճիշտ այդպես էլ մի շարք չեզոք սեռի բայեր, փոխաբերաբար գործածվելով ընդունում են ուղիղ խնդիր, ինչպես, օրինակ, ակնարկել բայը «մի բան ցանկանալ» իմաստով գործածվելիս (ԱՀԲԲ,Ա,17), հոգալ բայը՝ «մեկին խնամել» (ԱՀԲԲ,Ա,883), «աղաղակել» բայը՝ «բարձր ձայնով մի բան ասել» (ԱՀԲԲ,Ա,21) իմաստով գործածելիս և այլն:

Կրկնաստեռությունը տարածամանկյա իրողություն է և դրսևորվում է նաև ժամանակակից հայերենում: Շատ բայեր, գրաբարում միասեռ լինելով, արդի հայերենում ձեռք են բերում նոր իմաստ (ներ), որոնք պայմանավորում են տվյալ բայի գործածությունը նաև երկրորդ քերականական սեռով: Գրաբարում ներգործական սեռի բայը կարող է ձեռք բերել չեզոք սեռի իմաստ, չեզոք սեռի իմաստ ունեցող բայը՝ ներգործական սեռի նշանակություն:

Գեղզեղել բայը գրաբարում ներգործական սեռի բայ է՝

1. Գեղզեղանքով երգել, դայլայլել:

2. Գեղեցիկ զարդարել իմաստներով (ՆՀԲ,Ա,536, ԳԲ,Ա,313): *Անդադար գեղզեղել զբարբառն առաել քան զերզս արուեստականաց:* Արդի հայերենում բայը կրկնասեռ է՝ 1 Կլկլացնելով, ձայնը խաղացնելով երգել, դայլայլել: 2. Գեղզեղանքով հնչել իմաստներով (ԱՀԲԲ,Ա,226):

Չանգակել բայը գրաբարում ներգործական սեռի բայ է, ունի 1.Չանգակներով, բոժոժներով զարդարել իմաստները (ՆՀԲ,Ա,712, ԳԲ,Ա,428): *Բարձրավիզ խրոխտանացն զրահս, և ոտնատորոսի փռնկալոյն մանեակս զանգակեայս:* Արդի հայերենում բայը կրկնասեռ է՝ 1.նր. Չանգակներով, բոժոժներով զարդարել: 2.չր. Չանգակի մաման հնչել իմաստներով (ԱՀԲԲ,Ա,361):

Համանման օրինակներ ներկայացնենք աղյուսակի ձևով:

	Գրաբար	Արդի հայերեն
<p>Առձայնել – նր. (ՆՀԲ,Ա,307,</p>	<p>1. Չայն տալ, բարձր ձայնով կոչել, կանչել, վերաձայնել: 2. Անուն տալ, անվանել,</p>	<p>նր. – 1.Չայն տալ, բարձր ձայնով կանչել, արտասանել:</p>

ԳԲ,Ա,182, ՀԲԲ,Ա,229)	հորջորջել: 3. Ընծայել, նվիրել, վերագրել:	2.Անուն տալ, անվանել: 3.չբ. (գրկն.) Առձայնություն ստեղծել: (ԱՀԲԲ,Ա,108)
Արածել – նբ. (ՆՀԲ,Ա,338, ԳԲ,Ա,200, ՀԲԲ, Ա,253)	1. Արածեցնել, արածել տալ, հոտը կամ նախիրը արածելու տանել: 2. Դալար խտոր ուտել, ատամներով պոկել: 3. փխր. Լափել, սպառել, նչնչացնել:	նբ. չբ. – 1. Դալար խտոր ուտել՝ ճարակել: 2. Լափել, ուտել: 3. (փխր.) Վնասակար խտերի հետամուտ լինել, կանանց հետևից ընկնել: 4. (հնց.) Արածեցնել: (ԱՀԲԲ,Ա,125)
Կոթողել- նբ. (ՆՀԲ,Ա,1108 ԳԲ,Ա,66, ՀԲԲ,Բ,455)	Կոթող կանգնեցնել, կառուցել	նբ. – 1.Կոթող կանգնեցնել, կառուցել: 2.փխր. Նշանավորել: 3.չբ. Կոթողանալ: (ԱՀԲԲ,Ա,745)
Կոխել –նբ. (ՆՀԲ,Ա,1109 ԳԲ,Ա, 665)	1. Ոտքը դնել գետնին կամ մի բանի վրա: 2. Ոտնատակ տալ, արհամարհել: 3. Ընկճել, նվաճել, հաղթել:	նբ. – 1. Ոտքի տակ տրորել, կամ գետնին դնել: 2. Ոտքը մի բանի վրա դնել, կամ գետնին դնել: 3. Ուժով ճնշել, սեղմել: 4. Ուժով մի բան մի որևէ տեղ ներս տանել, խոթել, մտցնել: 5. Մի բանի մեջ իջեցնել, սուզել, ընկղմել: 6. Հագնել, դնել: 7. Մի բանի վրա հարձակվել: 8. չբ. Մի բանի վրա տարածել, պատել: 9. Վրա հասնել, լրանալ: 10. (ժղ) Հաշվի մեջ խաբել: 11. (գվռ) Հափշտակել, գողանալ, թոցնել: 12.(ժղ) Գոտնմարտության մեջ հաղթել: (ՀԲԲ,Բ,457, ԱՀԲԲ,Ա,747)
Հովել – նբ. (ՆՀԲ,Բ,122 ԳԲ,Բ, 87)	Հով փչել, հովահարել, զովացնել	նբ. – 1. Հովհարել, հով փչել, զովացնել: չբ. – 2. Հով դառնալ, հովն ընկնել՝ (իբրև դիմագուրկ): (ՀԲԲ, Գ,133, ԱՀԲԲ,Ա,894)
Տափել- նբ. (ՆՀԲ,Բ, 861 ԳԲ,Բ,551)	Տափանել, հարթել	նբ.(ժղ.) – 1.Տափանել: 2.Կոխկոտել, տրորել: 3.Հարթել, կոկել: Տափել չբ. (գվռ) - 1.Տափ կենալ, պահ մտնել, թաքնվել:

		2. Կռանալ, թեքվել: 3. Կուչ գալ, կծկվել: (Դ,392, ԱՀԲԲ,Բ,1426)
Գերազանցել-չք. (ՆՀԲ,Ա, 543, ԳԲ,Ա, 319)	Որևէ (սովորաբար լավ բաներում) մեկից կամ մի բանից անցնել, գերազանց գտնվել, լինել:	նք. չք. - 1. Որևէ բանով մեկից կամ մի բանից անցնել, գերազանց գտնվել: 2. Ենթադրվածից, սահմանվածից, նախատեսվածից ավելին լինել, անցնել: ՀԲԲ,Ա,426, ԱՀԲԲ,Ա,231)
Անաստել - չք. (ՆՀԲ,Ա, 235, ԳԲ,Ա,140, ՀԲԲ,Ա,175)	Անաստ լինել, չհնազանդվել, ըմբոստանալ, չլսել, հակառակել:	չք. Չհնազանդվել, չսաստվել: նք. (արևմ.) Անտեսել, արհամարհել: (ԱՀԲԲ,Ա,78)
Չորանալ (Չօրել) – չք. (ՆՀԲ,Ա, 757 ԳԲ,Ա,454, ՀԲԲ,Բ,44)	Հնարավորություն ունենալ մի բան անելու, ուժը պատել, կարողանալ, ձեռնահաս լինել, հնար գտնել, դիմանալ: Չորանալ, ուժեղանալ:	նք. Ուժը պատել, կարողանալ: չք. Հնարավորություն, ուժ ունենալ մի բան անելու: Չորանալ: (ԱՀԲԲ,Ա, 379)
Թարթել - չք. (ՆՀԲ,Ա,799 ԳԲ,Ա,480, ՀԲԲ,Բ,87)	Աչքի կուպերը արագությամբ խփել ու բացել, աչքը ճպել:	նք. – 1.Աչքի կուպերը արագությամբ խփել ու բացել: 2. Փխք. Շողացնել: 3.Հատել. 4.չք. - Թարթվել, կուպերը խփվել - բացվել: 5.փխք. Առկայծել: (ԱՀԲԲ,Ա, 423)
Հովանավորել (հովանատրել)-չք. (ՆՀԲ,Բ,121 ԳԲ,Բ,87, ՀԲԲ,Գ,132)	1. Հովանի լինել: 2. փխք. Հովանավոր՝ պաշտպան դառնալ, պաշտպանել:	նք. – 1.Մեկին պաշտպանել, օգնել: 2.Մեկին իր պաշտպանության տակ առնել, պատժից խուսափելու հնարավորություն տալ: 3.չք. (հնց) Ստվեր լինել: (ԱՀԲԲ,Ա,894)
Տարածայնել-չք. (ՆՀԲ,Բ,854, ԳԲ,Բ,547, ՀԲԲ,Դ,384)	Չհամաձայնել, անհամաձայն լինել, անմիաբան գտնվել:	1. չք. Չհամաձայնել, հակառակ կարծիք հայտնել: 2. նք. Տարփողել, տարածել, հռչակել (ԱՀԲԲ,Բ,1419)
Տարափել - չք. (ՆՀԲ,Բ,856, ՀԲԲ,Դ,385)	Տեղալ, անձրևել, ձյունել	նք. 1.Տարափ թափել: 2. փխք. Թափել, տարափի, հեղեղի նման վրա տալ: 3. Առատորեն տեղալ, տեղատարափ թափվել: (ԱՀԲԲ,Բ, 1420)

Մեծ թվով բայեր՝ ժամանակակից հայերենում կրկնասեռ, գրաբարում ընդհանրապես չեն հանդիպում, քանի որ ստեղծվել են հայերենի պատմական զարգացման ավելի ուշ շրջաններում: Դրանցից են մանամաձայնություններից կազմված պատճառական բայերը, ինչպես, օրինակ, *զլզլացնել, զմբզմբացնել, ծնզծնզացնել, քքքքացնել, տկտկացնել, վնզտացնել, վշվշացնել, շխխխկաց-*

նել, շնկշնկացնել և այլն, ժողովրդախոսակցական լեզվում գործածվող բայեր, ինչպես *ախել, ջղայնոտել, քջջել, քորվտել, տմտմալ, շշատել, ջխտել, հարսանքել, կվոտել* և այլն, գեղարվեստական գրականության մեջ գործածվող բայերը՝ *գարունել, արեգակել, արևել, ծիածանել, կայտառել, կոհակել, հանգերգել, ալեծփել, ցնցուղել, ալեվտել, տարփածել, հորդագեղել, հանկարծարանել* և այլն, գրաբարի համեմատ՝ նորաբանությունները, ինչպես *զանգահարել, ասմունքել, ծեփաթափել, հացամթերել, հուշարարել* բայերը և շատ այլ բայեր՝ *գերակայել, գերիշխել, գիշերել, ամպրոպել, ամրածածկել, ախտավորել, ահագնել, աղերսակցել, ամբարտակել, արմնկել, արյունել, արտածորել, արցունքոտել, ծերտոտել, ծեքարանել, ծլարձակել, կանխաբանել, կանխավճարել, արգելակել, տեսաբանել, տերևատրել, ջրփոխել, շրշալ, կնճռոտել* և այլն (բոլոր օրինակների աղբյուրը ԱՀԲԲ-ն է):

Մեր ուսումնասիրությունը քերի կլիներ, եթե ժամանակակից հայերենի բառապաշարի մասին խոսելիս սահմանափակվեինք միայն ԱՀԲԲ-ի բառամթերքով: Անվիճելի է, որ այդ բառարանի համեմատությամբ հայերենի բառապաշարը վերջին շրջանում հարստացել է հազարավոր նոր բառերով: Քերականական իմաստափոխությունների ամբողջական պատկերն ունենալու համար ուսումնասիրել ենք նաև Մ. Էլոյանի «Արդի հայերենի նորաբանությունների բառարանը»: Այստեղ ընդգրկված 7715 նորաբանությունից քերականական տարարժեքություն ունի ընդամենը 200 բառ: Գոյ./ած. ԽՏ ունեն և շատ այլ բառեր:

Հետաքրքրական է, բառարանում չկա նր./չբ. ունեցող և ոչ մի բայ:

Կարելի է ենթադրել, որ վերջին տասնամյակների մամուլի և նորագույն գեղարվեստական գրականության մեջ գործածված նորաբանությունների մեջ անհամեմատ փոքր թիվ են կազմում քերականական տարարժեքություն ունեցող բառերը, որոնցից, ինչպես նշեցինք, ի տարբերություն գրաբարի, քչերն են կազմությամբ պարզ:

Համառոտագրություններ

ԱՀԲԲ - Էդ. Աղայան, Արդի հայերենի բացատրական բառարան, հ.հ. 1.2, Երևան, 1976:

ԳԲ - Ռ. Ղազարեան, Գրաբարի բառարան, Երևան, 2000:

ՀԱԲ - Հ. Աճառյան, Հայերենի արմատական բառարան, հ.հ. Ա-Դ, Երևան, 1971-79

ՀԲԲ - Սո. Մալխասեանց, Հայերեն բացատրական բառարան, Երևան, 1987:

ՆԲ - Ներգործական սեռի բայ:

ՆԲՀ - Նոր բառփոք հայկազեան լեզուի, հ. Ա, (1979), հ. Բ, Երևան 1981:

ՉԲ - Չեզոք սեռի բայ:

ԽՏ - Խոսքիմաստային տարարժեքություն:

ՔՏ - Քերականական տարարժեքություն:

ДВУХЗАЛОГОВЫЕ В ГЛАГОЛЬНОЙ СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО АРМЯНСКОГО ЯЗЫКА

___ Резюме ___

___ Г. Закиян ___

В статье представлена сохранившаяся в современном армянском языке группа двухзалоговых глаголов грабара, которые без видовых изменений употребляются то в действительном залоге, то в среднем. В современном армянском языке часть глаголов сохранила древнеармянский смысл, некоторые глаголы приобрели новые значения, которые, однако, не изменили грамматических свойств последних.

Двухзалоговость проявляется и в современном армянском языке. В статье освещены те глаголы, которые в древнеармянском языке были однозалоговыми, но в современном языке приобрели новые значения, обусловили их употребление и во втором грамматическом залоге.